

Strips in de klas.

Na een namiddag druk kokerellen met de vele ingrediënten uit Guus Kuijers Grote-Mensensoep voelden we ons in de avondsessie mafkees genoeg om onder te duiken in de wereld van het stripverhaal. Erg geliefd bij de leerlingen. Belangstelling zal er dan ook wel zijn, als je strips in de klas brengt. Meer en meer dringen de media ons beelden op. Jongeren hebben begeleiding nodig, als zij uit het consumptiepatroon willen geraken en met weerbare ogen leren kijken. Strips zijn hiertoe een uiterst vruchtbaar en gemakkelijk beschikbaar terrein.

Ter inspiratie voor ons praktisch werk met W. Vandersteens 'De Bokkige Bombardon', Suske en Wiske album nr. 160, maakten we gebruik van de elementen, naar voren gekomen in vier lesvoorstellen die in de substroom strips (onderdeel van de stroom over het tekstonderwijs op de VON - conferentie 1975 te Antwerpen) door de deelnemers werden uitgewerkt onder leiding van Frank Coppieters, docent U.I.A.

Deze vier lessen richten zich voornamelijk tot de leerlingen uit de hogere cyclus van het middelbaar onderwijs.

I. Tekst - beeld

Als werkmateriaal werd een Peanuts strip gebruikt (13 plaatjes)

- a) De leraar vult de tekstblazen op zodat de leerlingen enkel over het beeld beschikken. Klassikaal poogt men interpretaties voor de verschillende plaatjes op te stellen. Zo kan men het gedrag van deze volwassen kinderen benoemen, wat dan voor Charlie Brown of Lucie gradaties oplevert van de volgende adjectieven : afwachend, lachend, verbaasd, bazig, uitleggend, vergenoegd, medelijdend, spottend, nieuwsgierig, enz. Ook het handelingsverloop kan worden onderzocht.
- b) De leerlingen worden in groepjes verdeeld en moeten vertellen wat er zich op de plaatjes afspeelt. Ze vullen zelf de lege tekstblazen op en wisselen die dan onder elkaar uit. In een klassegelnsprek worden de resultaten vergeleken.
- c) De leerlingen krijgen de originele strip (dus tekst én beeld) in handen en kunnen die, andermaal in een gesprek, met hun eigen teksten vergelijken.
- d) En deze vierde en laatste faze kan men de structuur van de pointe onderzoeken.

Een aansluitende huistaak zou een opstelletje kunnen zijn, waarin men een drietal stripplaatjes uitschrijft.

2. Ideologie

Als werkmateriaal werden 6 strips uit het dagblad De Standaard gebruikt.

Doelstelling : Het wereldbeeld ontdekken zoals het in een bepaalde krant van 1 dag naar voren komt. Dit beeld moet samenhangend onder woorden worden gebracht, waarna men de ideologie achter de strips relateert aan die van de krant. In een laatste jaar humaniora kan, met het oog op een persoonlijke verwerking, de opdracht worden gegeven een ideologische analyse van een andere krant uit te werken.

In een blokkur (dus twee lesuren na elkaar) komen de volgende twee fases aan bod :

- a) observatiefase waarin drie strips klassikaal worden behandeld
- b) de leerlingen benaderen in groepjes de drie resterende strips als oefening

Bij strips in feuilletonvorm zal een leerling wat voorafging moeten samenvatten.

Als richtsnoer bij de bespreking van elk van deze strips kunnen de volgende te onderzoeken punten dienen :

- 1. Hoe zit het met de relaties tussen de figuren ?
- 2. Met hun relaties t.o.v. de hen omringende wereld ?
- 3. Welke waardeoordelen worden er geveld ? (engageert de auteur-tekenaar zich ?)
- 4. Is de strip op de aktualiteit betrokken ? Waaraan merk je dat ? (dekor, kledij, enz.)

3. Film en strip

Als werkmateriaal werd een avonturenstrip (Suske en Wiske) gebruikt

Doelstelling : Nagaan via welke kanalen informatie wordt overgebracht. Zich bewust worden van hoe men percipieert. Meer in het bijzonder : wat zijn de verschillen en de gelijkenissen tussen de media van de strip en de film ?

- Bouw van de les :
- a) Aan de hand van zelf meegebrachte strips zoeken de leerlingen naar een aantal gelijkenissen/verschillen tussen strip/film.
  - b) Dit levert langzamerhand een aantal begrippen op die een begin van analyse van plaatjes mogelijk maken. In deze analyses wordt het begrippenapparaat verrijkt.
  - c) Analyses met de verworven begrippen worden als oefening in groepjes verder verwerkt.

Enkele voorbeelden van te ontdekken begrippen :

Het tekenperspectief (afstand, hoogte, hoek) in de strip komt overeen met de kamerastand in de film. De aaneenschakeling van plaatjes in de strip met de verbinding tussen de beelden (shots) in de film. Hoe wordt de evolutie in tijd en ruimte aangegeven (tekst, decor) ? Zijn er 'sprongen' of 'ellipsen' ? (vb. Lambik zit thuis (plaatje 1). Lambik rijdt in zijn wagen op straat (plaatje 2). Hoe vult de lezer de witte plek of overgang tussen plaatje 1 en 2 in ?)

De muziek die de aktie begeleidt in een film kan funktioneel worden vergeleken met kleurschakeringen in de strip (intensifiëring : Wiske in nood tegen een roze achtergrond, plaatje erna : zelfde tekening maar de kleur is nu bloedrood geworden). Hoe suggereert het statische strip-medium beweging ? Hoe wordt spanning gesuggereerd ? (prentjes verkleinen in oppervlakte en vergroten in aantal in een strip, snelle afwisseling van shots in een film). In strips denkt men in wolkjes, in de film worden gedachten in beelden weergegeven evt. begeleid door kommentaar van een verteller.

4. Strip- en romanstructuur

Werkmateriaal : een vergelijking tussen DE RODE RIDDER en Brits-Keltische romans (in samengevatte vorm).

Een reeks suggestieve vragen voor een klassikale aanpak :

Wat is er nodig om een verhaal op gang te krijgen ? Waar komen hindernissen voor ? Hoe worden ze opgelost ? Wie is het hoofdpersonage ? Wat wil hij bereiken, wat is zijn opdracht ? Wie of wat helpt hem, resp. werkt hem tegen ? Hoe lang duurt een bepaalde sequens en waaraan merk je dat ? Waar en waarom sprongen in de tijd ? Aan de hand van welke elementen kan je het milieu karakteriseren ? Welke plaatjes (in de strip) kunnen geschrapt worden zonder de essentie van het verhaal verloren te laten gaan ? Waar begint het "verhaal" (doorgaans op de eerste blz.), waar de "zaak" (een op te lossen verschijnsel, een uit de weg te ruimen misverstand, een te overwinnen gevaar enz.), waar het "avontuur" en hoe zit het met hun kausale (zaak veroorzaakt avontuur veroorzaakt verhaal) en temporele relaties (avontuur ingebed in zaak ingebed in verhaal) ?

Met deze vier lessen ben je nog lang niet uitgestript. Je kan bestaande strips verknippen en leerlingen laten heropbouwen. Misschien komen er wel goednieuwe uit de bus. Je kan het laatste plaatje in een komische strip weglaten en zo ontdek je misschien een vindingrijk humorist in je klas, je vindt zeker leerlingen die bereid zijn de rollen uit de stripverhalen te dramatiseren.

De tijd ontbrak ons om volledige lesvoorstellen uit te werken. Daarom besloten we in groepjes opdrachten te hersenhozen. Het rijke materiaal, bijeengebracht door Frank Coppieters en de deelnemers aan de stroom Strip van vorige herfstkonferentie, bezorgde elke groep een vlotte start. Iedereen ging vooraf akkoord met de opmerking dat de strip 'De Bokkige Bombardon' een totaal gebrek aan originaliteit vertoont en volledig past in het mechanisme dat achter elke serieproductie schuilt.

Groepsopdrachten

*****

1. Zoek alle "maatschappijkritische" passages.
vb. band 47, 81, 109, 136, 176, 181, 182, 208, 220, 217.
2. Vergelijk de achtereenvolgende met die je uit de film kent.
3. Vergelijk Prof. Barabas' gadgets met die van bv. James Bond.
4. Vgl. karakters in begin- en einde reeks.
vb. toenemende taalvaardigheid van Jerom
5. Vgl. Jerom/Obelix. Wie is de spiritueelste krachtpatser. Waarom?
6. Bestudeer de gezinssituatie van de hele familie : Wie is met wie getrouwd? Wie zijn S. en W. ouders? Vgl. met band I, 2, 16.
7. Passages 63-74 ; 97-103 ; 129-132 ; 169-174.
Aanbieden zonder tekst in ballonnetjes. Lln. moeten zelf tekst invullen. (of : verknippen/aanvullen)
8. Lln. zoeken zélf (zonder tekst in ballonnetjes) waarvoor apparaten (klankentapper : 106 ; zendapparaat : 185 ; Hultrason : 22-24, 135) dienen.
9. Verzamel alle onomatopoeën (ook daarmee een klanksymfonie maken).
10. Hoe komt de politie in het verhaal naar voren? Klopt dat met de realiteit?
11. Zoek alle blunders van Lambik Karakteriseer elk met een
krachttoeren Jerom adjectief.
ijdelheid Sidonia
zenuwcrisissen Sidonia
verstrooidheid Barabas
12. Zoek alle "letterlijk" interpretaties van spreekwoorden en zegswijzen. (vb. 31, 32, 104)
13. Hoe lang duurt het hele verhaal? Waar wordt het onderbroken?
Waarom? Vind je dat geslaagd?
14. Zijn er ook andere personages die door hun verwaandheid blunders begaan?
15. Verklaar kleur(schakeringen) in 32-36, 38, 58, 106-110, 121 e.v., 169-176)

- I6. Waartoe dienen diakritische tekens ?
- I7. Vind je het niet gek dat tante Sidonia in pijama slaapt ? (38)
- I8. Bekijk kleding striphelden (vgl. andere verhalen)
boeven
- I9. Bekijk, beschrijf, bespreek interieur.
20. Onderzoek sexuele kenmerken van de personages.
attributen
- 2I. Onderzoek de "ritmische" effecten door variatie in plaatjes-indeling. (vb. 82-96)
22. Onderzoek close-ups : 69, 80. Waarom ?
23. Waarom geen kadertje in I24; 2I9; 80; 82 ?
24. Verklaar 200 Dacht je dat ? (zonder plaatje !)
25. Hoe komt de liefde van verschillende personages voor Schalul ?
26. Bekijk eens : 58-59 !
27. Komt I84 niet onverwacht ? (deus ex machina)
28. In welke kranten en tijdschriften lees je de strips van Suske en Wiske ?
29. Kinderliefde in I74 ?

Frank Coppieters, Wilfried Boonen

OPROEP

Aan alle stroomdeelnemers, aan alle VON- leden of VON- leden in spe !

Ongetwijfeld heb je reeds interessante leservaringen opgedaan.
Niets is zo nuttig als uitwisseling van zo'n ervaringen.
Stap je ervaringen in een artikel(tje) en stuur dit op naar de
redactie van VON-INFORMATIE.
Alvast bedankt !
